

Gondolatok egy új bipoláris világrendr?

2012 október 24. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

A hidegháború végével, a szocialista világrendszer szétesésével megerősödött a PAX Americana, máshogy fogalmazva, az egypólusú világ modellje.

A Szovjetunió szétesett, a szocialista világrendszer megszűnt létezni, és a Nyugat, élén az Amerikai Egyesült Államokkal, akkor úgy tűnt joggal, úgy érezhette, hogy a létrejött világrendben lehetőségei gyakorlatilag korlátlanok.

Az elmúlt két évtized egyértelműen rácsúszott az akkori elképzelésekre. 20 év alatt az Európai Unió és az USA részesedése a világ GDP-jében 50%-ról 40%-ra csökkent, míg a BRICS Államok részesedése 16-ról 25%-ra növekedett. A feltörekvő hatalmak két képviselője Kína és India jelenleg évente több mérnököt bocsát ki, mint az Európai Unió és az Egyesült Államok együttvéve.

Az Egyesült Államok ez év januárban kiadott katonai stratégiája a korábbi elképzeléseket átértékelve úgy fogalmaz, hogy az USA számára a jövőben a legfontosabb a Csendes-óceán térsége, Ázsia - és ezen belül továbbra is felértékelődik a Közel- és Közép-Kelet.

Mindaz erre vetíti, hogy az USA évek óta kiemelten kezeli a feltörekvő Kínát, mert benne látja az eljövendő időszakban a potenciális ellenfelet, ellenséget. A Kínai Népköztársaság tavaly tavaszra bruttó GDP-ben lehagyta Japánt és feljött a világon a 2. helyre, miközben az államadósság területén az Egyesült Államok továbbra is az első, míg Japán a második legadósodottabb állam a földön.

A világgazdaság fő motorja továbbra is Kína, azzal együtt, hogy a kínai növekedés is lassult, miközben Kínának a fő kereskedelmi partnere már évek óta az Európai Unió, ezen belül Németország; és nem az Egyesült Államok. Kínai és amerikai elemzések szerint bruttó GDP-ben 2027-re Kína világszempontban lesz, és ezzel alapvetően új biztonságpolitikai helyzet jön létre.

A mai nyugati előrejelzések szerint a fent leírtaknak megfelelően bipoláris világ jön létre, ahol az egyik pólus az Egyesült Államok, a másik a Kínai Népköztársaság lesz. Ennek a helyzetnek megfelelően hosszú évek óta folyik a harc földünk erőforrásáért, és ez a két potenciális nagyhatalom között különösen látványossá vált Afrika és Ázsia esetében.

Az eljövendő bipoláris világ érdekessége, hogy jelenleg még egyik félnek sincs kialakított szövetségi rendszere a másikkal szemben, de természetesen mindkét fél törekszik erre. Az amerikai-kínai kapcsolatokat a gazdasági együttműködés és szembenállás, míg a politikai és katonai kapcsolatokat döntően a szembenállás jellemzi. Mindkét fél megpróbálja a saját oldalán bevonni Oroszországot, ahol figyelembe kell venni, hogy az orosz-amerikai kapcsolatokat döntően rendezettek a terror elleni harc kérdés körében, míg a világpolitika sok egyéb kérdésében a két fél között részint a szembenállás jellemző. A gazdasági és politikai kapcsolatokban az oroszok és a kínaiak között, a valóban meglévő nézetkülönbségek ellenére, stratégiai és taktikai közeledés és együttműködés tapasztalható.

Kína számára alapvető nemzeti érdek a béke fenntartása legalább 15 éves időtávlatban, addig, amíg katonailag is megérkezik. Miközben az idő Kínának dolgozik, Kína valóban komolyan gondolja, hogy egy kivételével valamennyi szárazföldi határát elismeri és tiszteletben tartja, kivételt képez az indiai határ, amelyet az 1962-ben vívott háború következményeként Kína nem tekint véglegesnek. Ez azt jelenti, hogy a kasmíri kérdés India, Pakisztán és Kína között nem tekinthető véglegesen megoldottnak. Amíg Kína szárazföldi határait egy kivételével véglegesnek tekinti, addig a tengeri határok kérdésében a helyzet távolról sem ilyen „egyszerű”. A Kína körüli szigetek mindegyikére legalább két, a térségben fekvő állam igényt tart, hiszen valamennyi tudja, hogy ezen szigetek vagy azok környéke gazdagok kőolajban és földgázban, valamint rendkívül komolyak a halászati lehetőségek is. Kína ezzel szemben egy harmadik indokkal is számol, azzal, hogy ezek a szigetek potenciális katonai, ezen belül elsősorban haditengerészeti bázist jelentenek a jövőben a kínai politika számára. Nyilvánvaló, hogy Kína nem akar örökre „bezárva” maradni és mindent meg fog tenni, hogy kijusson a Csendes és az Indiai óceánokra.

A mai helyzet nem tartható örökre, amikor is az amerikai haditengerészet egységei a kínai parti vizek szélén állomásoznak (6 mérföld), míg ugyanez az amerikai partok esetében elképzelhetetlennek tűnik. Nyilvánvaló, hogy a módosult amerikai stratégia részeként az USA Kína ellenes együttműködésre törekszik a térség kisebb államaival.

A külvilág számára kiemelkedő jelentőségű lesz a novemberi amerikai elnökválasztás. Egy esetleges republikánus győzelem a kül- és biztonságpolitikában azt eredményezné, hogy az Amerikai Egyesült Államok az ázsiai térségre koncentrálna, a mainál sokkal ellenségesebben viszonyulna Kínához, Oroszországhoz és Iránhoz. Ennek logikus következményeként felgyorsulna a közeledés ezen államok, de főként Kína és Oroszország között, és a bipoláris világ vége óta először, egy valóban gyors fegyverkezési verseny indulna meg. Egy demokrata elnöknek a mozgástere az elmúlt 4 év tapasztalatai alapján más jellegű lenne, és az amerikai politika sokkal kevésbé váltana kiéles ellenérzést a lakosság köréből.

Az eljövendő évek, évtizedek stratégiai kérdése lesz, hogy az orosz kőolaj- és földgázexport iránya továbbra is a hagyományos nyugati irány lesz-e, vagy pedig fokozatosan Kína felé nyitnak-e az oroszok. Az USA oldaláról lényeges, hogy az állam eladósodott, erőforrásai végesek, és az elmúlt évtizedek két ázsiai háborúja közül (Irak és Afganisztán) egyikből sem került ki győztesen.

Potenciálisan Kína számára fontos, hogy legfontosabb riválisai közül néhányal rendezze viszonyát (USA, Oroszország, Japán, India). Tíz év alatt a kínai-indiai külkereskedelem 5 milliárd dollárról 75 milliárd dollárra növekedett. Kína meghatározó szerepet tölt be a koreai kérdés tárgyalásos folyamatában, ahol meghatározó, hogy az érintett hatalom (két Korea, Kína, USA, Oroszország, Japán) sokkal inkább nemzeti, semmint szövetségi célokat követ. Az elmúlt évek koreai kérdésében azt bizonyították, hogy a különböző államok által végrehajtott kompromisszumok egy komoly háborút képesek voltak megakadályozni, de a kérdés valós rendezésének még a körvonalai sem bontakoztak ki.

A távol keleti erőviszonyokra és azok kimenetelére az Európai Unió hatása marginális és ennek egyik tanulsága, hogy az Európai Unió hosszú évek óta alakuló, de még mára sem kiforrott közös kül- és biztonságpolitikája nem képes helyettesíteni és felváltani a nemzeti külpolitikákat.

Az ázsiai térségben, amely az eljövendő években nagy valószínűség szerint a világ legdinamikusabban fejlődő térsége lesz, a jövő kiszámíthatatlan és érdekes fejlemények várhatóak.

Nógrádi György - hetivalasz.hu

A szerző biztonságpolitikai szakértő, a Corvinus Egyetem tanszékvezető tanára.

Ajánló